

Almedalen 2023

Våld mot barn i familjen. Hur arbetar rättsväsendet och vilket stöd och skydd kan barnen få? (juni 2023)

Medverkande: Stina Holmberg, utredare vid Brå; Susanne Sommargren, polisinspektör vid Barnahus Polismyndigheten; Alexandra Bopp, vice chefsåklagare Norrorts åklagarkammare vid Åklagarmyndigheten.

Moderator: Maria von Bredow, utredare vid Brå.

Inledande och avslutande speakerröst: Monica Landergård, pressekreterare Brå.

INLEDANDE SPEAKER, MONICA LANDERGÅRD:

Våld mot barn i familjen. Hur arbetar rättsväsendet och vilket stöd och skydd kan barnen få? År 1998 infördes brottet grov fridskränkning som tar sikte på upprepat våld i nära relation. Utifrån resultatet i en rapport där Brå har studerat det här brottet närmare, diskuteras bland annat vad som karaktäriserar anmälningar om grov fridskränkning mot barn. Hur hanterar rättsväsendet anmälningarna och vilka svårigheter stöter man på i hanteringen av brottet? Vilket stöd och skydd får barnen efter att brottet anmälts? Det här avsnittet av Snacka om brott special, spelades in under ett seminarium som Brå arrangerade under Almedalsveckan 2023. Moderator är Maria von Bredow, utredare vid Brå.

MARIA: Hjärtligt välkomna till det här seminariet om våld mot barn, men kanske specifikt grov fridskränkning mot barn. Våra gäster här, Stina Holmberg, forsknings- och utredningsråd på Brottsförebyggande rådet, sen har vi Susanne Sommargren som är Polisinspektör på Barnahus och Alexandra Bopp, vice chefsåklagare Norrorts åklagarkammare. Jag heter Maria von Bredow och arbetar som utredare på Brå och jag ska moderera alla tre seminarierna. Och Brå har ju genomfört en första uppföljning av brottet grov fridskränkning mot barn. Det brottet är ju från 1998 och den rapporten den går att ladda ner sedan den första juni i år på bra.se, så ni

är välkomna att göra det. Mycket intressant rapport som vi ska få höra mer om nu. Och då ska vi få lyssna till Stinas presentation av rapporten och efter det när Stina är klar, då ska vi också få höra hur rättsväsendet arbetar med de här ärendena och vilket stöd barnen kan få. Vi ska också prata lite om samverkan och hur Barnahus, hur det går till helt enkelt på Barnahus. Men Stina, kan du kort berätta vad det är för rapport som Brå har publicerat här nu?

STINA: Som du sa, så är ju det här ett brott som har funnits i 25 år, men det är aldrig någon som har tittat på, hur fungerar det egentligen när det handlar om barn? Det finns fler studier om grov kvinnofridskränkning för det var ju det som var bakgrunden till att våld mot kvinnor, att den här lagstiftningen kom. Men barnen kom med lite grann, lite fem i 12, "ja vi kanske ska ta med barnen också", men man gjorde ingen ordentlig utredning kring - passar det här? Finns det ett barnperspektiv i den här lagstiftningen? Så att, vi sa, i samråd med regeringen kom vi fram till att det vore bra att titta på det här och det har vi gjort. Vi har tittat på anmälningar och avslutande beslut och alla domar från 2019 så att, som vi också har pratat om, det blir ju inte en helt färsk bild. Men vi kunde inte ta det senare för då hade vi hamnat på pandemiåren och de är ju inte så representativa.

MARIA: Ja precis, och Stina, du får gärna fortsätta och beskriva lite rapportens viktigaste resultat.

STINA: När jag jobbade med det här så var det egentligen tre saker som slog mig starkast och det första var att det finns barn i vårt välfärdssamhälle idag som hamnar helt under radarn. Trots att de lever under väldigt svåra förhållanden under många år, i och med att de blir slagna av sina föräldrar regelbundet. Och det handlar inte bara om lindrigare misshandel utan även om grovre misshandel som att föräldrar använder tillhyggen när de slår barnen. Och de kan alltså dröja många år innan barnen vågar eller vill berätta om det här och då är det nästan alltid för någon i skolan. Så att, vi kommer in på skolans viktiga roll för att de här fallen upptäcks. Och det

andra som då slog mig och som är delvis en förklaring till både varför barnen har det så här och varför det inte upptäcks, och det är att en väldigt stor del handlade - av de misstänkta föräldrarna - var födda i andra länder än i Sverige. Alltså de... och många av dem hade inte bott så väldigt många år i Sverige, de här familjerna. Och det betyder att de kommer från länder där det inte är förbjudet att aga sina barn inom ramen för uppfostran, utan det är någonting som de har upplevt i sin egen barndom och som de nu för vidare. Det andra är med de här föräldrarna så ser man att det i väldigt hög utsträckning har man någon form av psykiska problem, deprimerade eller något fysiskt, utsliten rygg, eller någonting. De har sociala problem, ekonomiska problem. De lever under stora påfrestningar och det i kombination gör att det här våldet fortsätter, trots att de är medvetna att detta inte är tillåtet i Sverige. Så att de... de här påfrestningarna i kombination med att man kan läsa att det rör sig om väldigt isolerade föräldrar, det är ju därför som det kan fortgå så länge, att de sällan har några svenska vänner, att de jobbar jätte, jättehårt. De har sällan... man hör sällan i utredning om någon farmor eller mormor eller något släktnätverk, utan de kommer bara själva till Sverige och klarar inte riktigt av situationen, skulle jag säga. Och det tredje som liksom slog mig, det är att den här lagstiftningen om grov fridskränkning inte fungerar när det gäller barnen. Det är alltså fyra av hundra anmälningar som leder till en fällande dom för grov fridskränkning. Och det beror inte på att man inte satsar resurser på det här. Utan man avskriver aldrig något sådant här ärende direkt utan man gör om omfattande vittnesförhör flera gånger, långa förhör med barnen, med vittnen, med föräldrarna. Men ändå så blir det mycket få åtal och få åtal leder till en fällande dom. Så att, det är väl det huvudsakliga. Sen har vi haft en fråga också, när vi har tittat på vilket skydd får då barnen när de har gjort den här... ja, när de har vågat berätta, och då är gången att skolan gör en orosanmälan till socialtjänsten. Det är aldrig skolan själv som går till polisen utan de orosanalyser till socialtjänsten och socialtjänsten träffar då barnen och familjen och gör i de här fallen som har kommit till rättsväsendets kännedom, de gör då en polisanmälan. Och socialtjänsten gör alltid en skyddsutredning när ett

sådant här fall dyker upp och det är inte sällan som man då omedelbart eller direkt omhändertar barnet och placerar dem i familjehem för att kunna utreda situationen utom fara för barnet. Men man märker också att det är väldigt sällan långa placeringar för att det är en situation som uppstår för barnen när de väl har berättat och det här drar igång. Det är jättejobbigt för barnen. För föräldrarna nekar alltid, så att, det är inte så att de får någon bekräftelse i familjen "Ja, jag har gjort det, men jag ska inte göra om det". För att skälet till att barnen berättar, det är ju inte att bli separerade från sina föräldrar eller att mamma och pappa ska komma i fängelse, utan de vill att mamma och pappa ska bli snälla igen och om jag pratar om det så kanske de blir det. Och sen visar det sig att ingen i familjen vill prata om det, alla nekar, syskonen säger ingenting, trots att de i stort också alltid är utsatta. Om ett barn är utsatt, så är flera.

Så att, det som också kan vara bra att veta när det gäller socialtjänstens omhändertagande i relationen till den debatt som var om att socialtjänsten stjälar eller tar barnen ifrån muslimska familjer med tvång - att nästan alla placeringar är frivilliga. Och tvångsomhändertagande enligt LVU är inte så vanliga. Sen kan man ju säga att tvånget finns ju alltid latent i de här situationerna, men det går inte så långt som till så kallade LVU-placeringar. Sen skulle jag gärna kunna berätta för er,... hur går det sen för barnen och var det bra insatser som de fick av socialtjänsten? Men tyvärr så framgår inte det, vad som händer senare och inte vad som händer efter ett år eller hur situationen ser ut då. Så att det är någonting som vi tar upp att det borde man forska på. Är det till gagn för barnen? Vad lämnar det efter sig? Och hur blir det om någon av föräldrarna kommer i fängelse eller så? Vilket ju med hänsyn till den låga fällande graden är väldigt ovanligt. Men, jag skulle väl säga att detta är att lagstiftningen inte fungerar. Jag kan säga några ord om det så att jag kan lämna över det sen till er. Att det är främst två saker som är orsaken till att jag inte tycker att det fungerar och det ena är att det i stort sett aldrig kan räcka med barnets konsekventa berättelser. Jag menar, jag har tittat mycket på våldtäktsanmälningar och där kan det bli en fällande dom om

kvinnan direkt har berättat, en, för andra vad som har hänt och berättar samma historia flera gånger. Men trots att barn kan berätta väldigt konsekvent för olika personer inom skolan och sen på socialtjänsten så krävs det i princip alltid att någon är beredd att vittna som har sett det hela. Och det har liksom väldigt sällan någon gjort utanför familjen och familjen är lojal, ingen vill prata, alltså med varandra, ingen vill prata om det. Och familjen är isolerad och det sker inte inför några öppna dörrar, om man säger. Så det är det ena skälet till att det blir så få fällande domar, och det andra är att lagkonstruktionen är sådan - att det inte passar för barnets sätt att minnas och komma ihåg händelser. Det ska helst vara tre väl definierade händelser daterade och konkret beskrivna. Och alltså, datum är ju ingenting som finns i barns värld. Det kan räcka med om de säger det hände när vi åkte till mormor i somras och då blev pappa arg i bilen och örfilade mig. Men ofta så kommer barnet bara ihåg det allra senaste, det andra glider ihop eftersom det är den normala vardagen för dem. Så att de... det är ofta så att åtalen inte är mer preciserade än en konkret händelse och barnet har vid upprepade tillfällen fått örfilar eller liknande och det räcker inte för en fällande dom. Så att rättssäkerheten är självklart viktig, men jag menar att det är en balansgång här. Men det är någonting i lagen, man kan säga, lagen är ett slag i luften när det gäller barnen.

MARIA Jag tänker att vi ska börja lite och höra Alexandra, om du bara kan snabbt dra lite, vad, hur det här brottet grov fridskränkning mot barn ser ut rent tekniskt eller vad jag ska säga.

ALEXANDRA: Och då är det ju så att den som begår brottsliga gärningar mot en närstående, eller tidigare närstående, men det blir ju sällan aktuellt såklart när vi har barn som brottsoffer. De här brotten då som ska begås inom ramen för en grov fridskränkning, för att det ska kunna bli en grov fridskränkning, det är brott mot liv och hälsa, typexempel misshandel. Brott mot frihet och frid, typexempel ofredande, olaga hot. Vi har förtal - som inte är så vanligt i brott mot barn, så skulle jag säga. Sexualbrott, skadegörelse och överträdelse för kontaktförbud. Det är de typer av

gärningar som kan klumpas ihop i en grov fridskränkning. Och utöver då att det ska vara mot en närstående person så krävs att var och en av de här gärningarna har utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna har varit ägnade att allvarligt skada personen självkänsla. Då kan vi ha en grov fridskränkning. Jag ska bara säga också, en spaning, eller först och främst de sista leden är sällan ett problem. Det är inte så svårt att få en domstol att gå med på att det här är en allvarlig kränkning och inte heller att det skadar barnet. Och sen vill jag också tillägga att man har ju förutom att ha lagt till fler gärningar i den här bestämmelsen under åren så har man också höjt minimistraffet, från 6 månader och nu är det minimum ett år. Jag tror, vi har kanske pratat om det tidigare, men jag tror inte att det är helt relevant för frågan om varför det blir så få domar. Det blir kanske mentalt svårare att döma för grov fridskränkning ju högre minimistraffet är. Vill man att föräldrarna ska hamna i fängelse och det gör man om man, minimi, alltså är uppe i ett år. Pratar vi inte längre så mycket villkorliga domar och sådant.

MARIA: Viktig spaning. Men Alexandra om du fortsätter, jag tänker att de ärenden om grov fridskränkning som ni tar hand om. Hur kan det se ut?

ALEXANDRA: Jag delar uppfattningen om att det vanligaste är skola. Barn berättar på skola och förskola. Skola och förskola anmäler till socialtjänsten och socialtjänsten gör en polisanmälan och har parallellt då en egen utredning enligt socialtjänstlagen. Ofta så kanske det är det senaste tillfället som barnet berättar om, som barnet, när barnet väl börjar prata avslöjar och sen... så vi vet kanske inte i början vart det här ska landa utan det vet vi först kanske när barnet förhörs. Och då är det ju inte ovanligt att det kommer berättelser om upprepade våld och kränkningar.

MARIA: Och det här arbetet gör ni ju i samverkan och då tänker jag Susanne, det gör man ju med Barnahus, med polisen, med åklagare etcetera. Vad är Barnahus och hur går ett barnförhör till där?

SUSANNE: Jaa, Barnahus ser ju ganska olika ut, ut i landet. Ja, en kort presentation. Jag jobbar ute här på Gotland nu, sedan några månader. Har jobbat i

Stockholm på Barnahus i city. Det är två olika kontraster på ett Barnahus. Det största och bland de mindre. Så det ser jätte-olika ut, men likheten är ju att Barnahus är till för barnet. Att barnet ska kunna komma till ett ställe. Och polisens förhör ska hållas där, socialtjänsten ska komma dit och vara med på barnförhören. Det ska finnas sjukvård, att läkare finns där eller kommer dit och även BUP, möjligtvis, ska finnas på plats. Och, att det... tanken är att barnet ska komma till ett ställe och att alla vuxna kommer dit. Nu ser det ju lite olika ut att det inte alltid är så, men det är grundtanken med Barnahus. Ett ställe för barnet att komma till.

MARIA: Om man tänker sig att de här anmälningarna då, det som Alexandra och Stina har pratat om, hur kan ett sånt barnförhör gå till och hur samverkar ni med alla de här parterna som du precis berättade om?

SUSANNE: Om barnen ska komma till polisen för att det ska hållas ett förhör och ett brott har skett i, som man fått kännedom, inom familjen, då vill man ju inte att den som möjligen är misstänkt ska få veta om det här innan förhöret. Så då går det oftast till så att vi tar kontakt med skola, och via skola ordnar så att de kommer med barnet. Barnet får en advokat, särskild företrädare, som hämtar barnet. Skola eller förskola och socialtjänsten är ju också med i det här. Så de kommer till förhöret, barnförhöret, och är med för att lyssna och göra sin skyddsplanering beroende på vad barnet berättar i förhöret. Så att det är ju ett arrangemang som görs innan så att den misstänkte förövaren ska veta om det här. Och sen beroende på vad som framkommer i förhör så gör man ju olika planeringar, som sagt var. Om de ska komma hem igen eller om de ska omhändertas av socialtjänsten. Om den som är misstänkt ska hämtas av polisen, gör man också en bedömning. Om den ska frihetsberövas och det är också utifrån då om barnet kan skyddas hemma eller någon annanstans. Så det är ju ett arrangemang kring ett barnförhör. Och man är ju barn till man är 18 år och upp till 15 år, det är lite olika. Man kan också spela in förhör ända upp till 18, men är man under 15 då spelas alla förhör in och det är för att barnet sen inte ska behöva komma till rätten och vittna, utan då spelar man upp det här förhöret. Mellan 15 och 18 görs

en bedömning, för är man över 15 så för det mesta blir man kallad till rätten för att vittna där ändå.

MARIA: Alexandra, det finns ju en målsättning om att ett första barnförhör ska ske inom två veckor.

ALEXANDRA: Mm.

MARIA: Ungefär, hur uppfylls den målsättningen?

ALEXANDRA: Ja, jag har jobbat ganska länge med den här typen av ärenden och jag kan säga att det har gått sådär. Jag har jobbat på mindre Barnahus, eller barncentrum, där man har klarat av det här. Det kommer ändå inte att funka statistiskt för under sommaren så får vi inte tag på de här barnen. Om man inte går på fritidsverksamhet, skola, förskola. Vi vill ju helst inte hämta barnen hemma, med tanke på vad det kan röra upp. Så även i den bästa av världar är det svårt att hålla två veckor. Men... alltså nej, vi är för dåliga på det och det ser olika ut i landet såklart. Men ska vi vara...över tid, så nej, vi håller inte två veckor vid första barnförhör. Och det finns ytterligare en tidsfrist och det är tre månaders utredningstid från skäl och miss... eller ja från skäl, misstanke till beslut då. Antingen att man väcker åtal eller lägger ner. Det håller vi inte heller, skulle jag säga.

MARIA: Hur ser det ut då, med att låta barnen komma till tals? Jag tänker både Susanne och Alexandra? Jag tänker att de får ju ändå prata, men är det bra för rättsprocessen, är det bra för barnet? Hur ser det ut? Vill Alexandra börja?

ALEXANDRA: Alltså som sagt, jag har jobbat väldigt många år med de här frågorna och trodde jag inte, trodde jag att barnen far illa på barnahus så skulle jag inte kunna jobba med de här ärendena, så enkelt är det. Sen, ska man ju också säga att inför ett barnförhör så har man dessutom ett samråd innan, med alla de här parterna som Susanne berättade om. Där man pratar om hur gör vi det här bäst för barnet? Hur kommer barnet på bästa sättet till förhör? Ska det vara under en vecka där barnet inte kommer till den misstänkta föräldern? Allt sånt där. Så att vi försöker verkligen, men med

det sagt... Och sen är det inte så att när det är barnförhör att det sitter liksom hökar och stirrar på det här barnet och tvingar barnet att prata, och prata, och prata. Så är det inte. Utan vi har ett barnperspektiv med oss, alla professioner som är inblandade. Det kan bli fel ibland, absolut. Men med det sagt så har vi ju... jag vet inte, för jag tror ingen vet. Hur blir det för de här barnen efter? Det är ingen som har forskat på det. Jag vet att det var på gång på Barnahus Stockholm för ett antal år sedan, började man prata om ett forskningsprojekt för att kunna följa. Men det blev aldrig någonting av med det, mig veterligen. Så det är en brist.

MARIA: Susanne, vill du lägga till någonting?

SUSANNE: Ja, men jag kan gå in bara och säga att många är ju oroliga och framförallt när man ringer föräldrar efteråt, att barnet har farit illa av detta och det är trauma att ha kommit och berättat. För det första är ju, jag har också jobbat väldigt länge med det här och är barnförhørsledare; för det första har vi ju en gedigen utbildning. För det behöver hållas på ett speciellt sätt, för att det ska hålla i rätten sen, så att det inte blir ifrågasatt med ledande frågor och så. Men under alla mina år har barn som går därifrån mått bra, alltså dom mår väl inte bra i sin situation, men de är ingen... ah det kan finnas någon enstaka som kan ha tyckt att det är ganska jobbigt för att hela situationen är ju självklart jobbig. Hela familjesituationen kan ju vara jobbig, så att det är ju en avvägning ibland, ska man berätta, ska man inte berätta. Vad händer, blir mina föräldrar satta i fängelse? Alltså det är ju många tankar. Men det är ju mera det som är en oro än att komma till Barnahus och träffa en förhørsledare och alla de som... de som finns där. Det är ett barnperspektiv på det. Så att, jag kan lova er att de flesta barnen mår bra.

STINA: Mm.

MARIA: Stina, vill du komma in här?

STINA: Ja, jag fick också en känsla när jag läste förundersökningen att det är väldigt professionella förhör med barnen. Även om man också märkte att de behövde många pauser och hade svårt att koncentrera sig, de va... men,

men att de... oavsett ert arbete befinner sig i en väldigt jobbig situation efteråt, för att många av barnen tar då tillbaka vad de har sagt. För att de börjar liksom, lojaliteten mot föräldrarna är så stor, så en fjärdedel tar tillbaka anmälan. Alltså säger att "nej men det har inte hänt" och en säger att "ja, men det hände för länge sedan och det inte allvarligt och onormalt och nästan alla blir slagna av sina pappor" säger en och en annan säger, det står i förhöret här: "målsägande säger att han råkade berätta för sin lärare om sakerna som mamma och pappa gör mot honom. Han vill inte åka till polisen för han vill inte förlora sin mamma och pappa. Om han gick till polisen skulle polisen komma och ta honom ifrån mamman. Det sa mamman till honom. Det är den enda familj han har i Sverige och han vill inte förlora den."

Så, jag tycker det är liksom, det är gripande historier om vilka svåra... jag menar precis som ni säger barnen vill få det bättre och vi vill få det bättre, men vi vet inte så mycket om slutresultatet sen igen.

ALEXANDRA: Jag skulle nog säga att väldigt många barn av dem som backar, är påverkade av sina föräldrar. Inte för att de backar av egen vilja utan att när man kommer hem sen och får reda på att, nu kanske du får bo i en annan familj.

STINA: Absolut.

ALEXANDRA: Så att ehm...

STINA: Ja, och de backar när de är i familjehemmet.

ALEXANDRA: Vuxenansvar. Ja.

STINA: Att, "nej men jag vill inte vara här och att det hände faktiskt inte, så va".

MARIA: Stina, hur ser det ut i din studie då, jag tänker lite med siffror. Hur var det här med, var det 15 procent som, som det blev åtal sen? Var det så?

STINA: Nej men det var väl drygt tio procent.

MARIA: Drygt tio procent.

STINA: Och sen var det fyra procent som ledde till en fällande dom. Så det är ju en ovanligt liten andel av de ärenden som går till åtal som leder till en fällande dom för brottet. Det kan bli en fällande dom för barnmisshandel, ja. Men, de där fällande domarna för det här brottet, de är sällsynta.

MARIA: Vad tänker du att vi behöver göra åt det då? Du började lite, du avslutade lite första sektionen. Men är det någonting särskilt som du vill trycka på?

STINA: Alltså om jag fick trycka på generellt och det tror jag vi är eniga om, är att skolan har en otroligt viktig roll för att de här barnens förhållanden ska komma upp till ytan och att barnen ska kunna få hjälp. Och då handlar det ju om att skolan har agendor och arenor där man pratar om att det är förbjudet att slå sina barn och att man kan berätta om det. Och också att man har den tiden för barnen att skapa relationer där de känner sig så trygga att de vill berätta för fröken eller någon annan i skolan. Och det verkar vara, vissa skolor jobbar jättebra men det finns en utvecklingspotential helt klart där. Och det andra är ju då att de här invandrarfamiljerna att de får mer stöd, alltså man måste ju se till att det inte är familjer som blir så isolerade och lever under så stora påfrestningar när de kommer till Sverige att, detta med att hitta... de måste ju lära nya sätt att uppfostra sina barn. Och få hjälp och stöd i att klara det bättre. Och det andra, när det kommer till er så tror ju jag att det behövs flera prejudikat alltså att högsta domstolen tydligare har några utslag kring, vad är det egentligen som krävs och kan man stärka barnperspektivet utan att gå för långt när det gäller att rucka på rättssäkerheten. Och kanske också att man behöver se över lagen när det gäller liksom... skulle den kunna anpassas i sina formuleringar så att den går att använda i större utsträckning när det gäller barn? Jag vet inte vad ni säger.

MARIA: Jag vet Alexandra, att du också har pratat om en, ni ska få svara på om ni vill på det som Stina säger, men jag tänker också att du har ju också nämnt den här frågan om vad som hände 2019 nu när barnfridsbrottet kom till. Kan du beskriva lite vad det har betytt för ert arbete?

ALEXANDRA: Först vill jag bara svara.

MARIA: Ja, gör det!

ALEXANDRA: För jag tror kanske troligare på att man tittar på lagstiftningen än att vi ska hoppas på att HD kommer att hjälpa oss i frågan.

STINA: Haha ja.

ALEXANDRA: För att det är svårt, så jag tror nog att det är en bättre väg att gå. Barnfrid, det är lite deppigt så. Sen ska man komma ihåg att även om man väcker ett åtal för en grov fridskränkning så kommer man många gånger hem med fällande dom kanske för en eller ett par fall för de här delgärningarna. Så det är ju inte så nattsvart som att det är fyra procent blir fällande dom i allt, utan det är ju just grov fridskränkning. Men det som jag tror kan bli något bättre sen 2019, det är ju införandet av barnfridsbrottet. För problemet vi har haft tidigare i de här ärendena är att om inte, om du har två syskon och bara, eller säg tre, och bara ett blir utsatt eller bara ett berättar om våld eller hot mot sig själv. Då har ju de andra två syskonen tidigare setts som vittnen, även om det de har bevittnat, de har sett eller hört de här gärningarna, begås mot syskonen. Och ett vittne behöver inte vittna i en rättsprocess om man är närstående. Och vem har då fått bestämma om det här syskonet ska få vittna om vad som har skett mot sina syskon, jo vårdnadshavarna, varav ofta minst den ena är misstänkt. Och även fast man har varit misstänkt så har man inte varit fråntagen den vetorätten. Nu sen barnfridsbrotten så blir ju dom syskonen som bevittnar våld mot ett annat syskon, om det begås av en närstående, målsägande brottsoffer. Och de hörs i egenskap av målsägande, de har inte längre den här vittnesproblematiken och det tror jag på sikt kan göra att det blir lite enklare, för att vi har haft... vi har diskuterat massor i åklagar, man är ju så olika så, hur mycket frågar man ett barn som vittne innan barnfridsbrottet. Jag har ju personligen tyckt att det har varit orimligt att man inte ska få berätta vad man har sett och varit med om. Men andra har stoppat där, nu har vi inte den

problematiken. Nu är man målsägande och där kanske, kanske kan bli lite enklare.

MARIA: Susanne, vill du säga något om det som Stina nämnde tidigare eller vill du nämna något om barnfridsbrottet, hur det har påverkat ert arbete på Barnahus?

SUSANNE: Ja det har ju påverkat på det sättet att det är många, många fler barn som kommer till tals, genom barnfridsbrottet. Och, ingen statistik, men det har ju kommit många, många domar också. Där de har, den misstänkta har blivit dömd för barnfridsbrott för att man har kommit till tals och det blir som vittne till varandra ändå när man kan berätta vad man sett och hört. Så att ehm... ändå en positiv utveckling.

MARIA: Mm.

SUSANNE: Mm. Det blir fler barnförhör.

MARIA: Och när det nu blir mer barnförhör, får jag ändå ställa en sådan följdfråga, jag tänker resurserna är ju inte oändliga. Hur blir det?

SUSANNE: Ja, resurser fattas alltid, mer eller mindre. Så att, nej jag tror inte att någon har fått mer resurser för att det har blivit fler barnförhör. Utan man jobbar på och tricksar och så för att få till det. Ja, det är nog så.

MARIA: Stina, ville du komma in där?

STINA: Nej men det jag funderade på lite grann på just utifrån barnförhören och, alltså, är det ett dilemma att ni och ena sidan ska vara helt liksom... inte får ställa ledande frågor för då får ni kritik av det. Och samtidigt hjälpa barnet att precisera så pass att, att man kan få... alltså...tillräckligt många, tillräckligt väl beskrivna händelser. Jag tänker att det kan vara ett dilemma där.

SUSANNE: Det kan vara ett dilemma, jag tror också som allt, med mer erfarenhet så vet man bättre hur man håller förhören. Även om man är duktig från början. Så man...man hjälper barnet jättemycket att vara oerhört tydlig med vad jag vill prata om, utan att vara ledande. Det ska ju inte vara, helst

några ja eller nej frågor, utan väldigt öppna och berättande frågor. Men är jag som förhørsledare tydlig med vad jag vill inne i förhørsrummet så är det mycket, mycket lättare för barnet att komma till specifika händelser. Så att man hjälper barnet att komma dit utan att ställa ledande frågor.

STINA: Men det krävs en duktig barnförhørsledare tror jag.

SUSANNE: Jaa, haha.

ALEXANDRA: Ja, det gör det.

MARIA: Nu kommer vi in på resurserna igen. Alexandra vill du?

ALEXANDRA: Nej men det är utan tvekan för dåligt med resurser, det har det varit under alla år jag har jobbat med det här. Och nu ska man satsa på särskilt utsatta brottsoffer och jag ser ingen skillnad och jag börjar tröttna. Det finns alltid något annat som prioriteras före. Det finns för dåligt med resurser, så enkelt är det. Hålls barnförhören inom två veckor, kan vi ha de här utredningarna klara i rätt tid. Då kommer vi ha fler åtal, socialtjänsten kommer att ha lättare att jobba och hjälpa de här familjerna och i slutändan kommer det att leda till, oavsett om det blir åtal eller inte, så kommer barnen ha en större möjlighet att komma bättre ut på andra sidan. Helt övertygad. Skulle vilja hitta någon som säger emot. Det är såhär varje, varje gång, särskilt utsatta brottsoffer, men sen så händer någonting annat.

MARIA: Men ersättningen då, det behöver inte du stå för, men jag tänker bara rent, är det på alla ledder då? Är det både inom åklagar, Barnahus?

ALEXANDRA: Periodiskt har det absolut varit så.

MARIA: Ja.

ALEXANDRA: Nu är ju vi... öses vi ju över med pengar. Plötsligt, åklagarväsendet. Och sen är det ju också en ledar... en fråga i ledningen. Hur viktiga är de här ärendena? Vad är det vi satsar på kammaren, på åklagarkammaren? Är det den organiserade brottslingen, gängkriminaliteten? Eller tycker vi att det är lika allvarligt med våldtäkter, våld i nära relation eller brott mot

barn? Det är ju signalvärden. Jag har alltid jobbat på kammare där man har tyckt att det varit viktigt, man har resurssatt bra. Sen skulle vi också kunna vara några till, absolut. Men min uppfattning och jag tar gärna någon som säger emot, men det är att över tid är den stora resursen inom rättsväsendet. Bristen på, ja många gånger barnförhørsledare, men också utredningsresurser när det gäller brott mot barn.

MARIA: Jag tänker, vi ska börja avrunda, och vi får ju inte avrunda hur deppigt som helst, det sa ni själva att vi måste ju ändå se att det är något som fungerar. Stina, vill du kommentera något av det som Alexandra sa och sen kanske säga det som du hade tänkt att avsluta med?

STINA: Jag tycker att det är väldigt intressant att höra, jag tror precis som ni att hög kompetens och tillräckligt med resurser är väldigt centralt. Men också att man kommer från andra sidan och verkligen stödjer föräldrarna så att de klarar av att inte straffa barnet för vad som har hänt, utan och skolan... Så att jag tror att med den kompetens som ändå utvecklas på det här området så eh... och man kan säga att det viktiga är ju inte hur många lagförda det blir, utan det viktiga är ju att ett barn som berättar om det här kommer ut på andra sidan och har fått det bättre. Jag menar det, så att det är ju en samlad insats där... nu har vi ingen från socialtjänsten här idag, men det är ju en otroligt viktig del i det hela.

MARIA: Mm, det blir avslutande ord från dig. Susanne?

SUSANNE: Ja men jag hakar på där egentligen. Det är ju samarbetet, det är ju inte alltid...ibland vill man ju verkligen att det ska bli en fällande dom för att det är så pass illa eller vad vi ska säga. Men många gånger, samarbetet med socialtjänsten är ju... man stöder sig på det lite grann som utredare, att det ska i alla fall vara bättre för barnet efter den här processen. Att det har hänt någonting hemma, ja så att. Förhoppningsvis bättre för barnet.

MARIA: Alexandra?

ALEXANDRA: Nej men, heja barnfridsbrottet och sen har vi också fått... ja men många lagändringar gör inte så mycket kan jag tycka, men barnfridsbrottet -

vilken hit! Sen måste det resurssättas för att det ska funka hela vägen ut. Tidiga förhör är någonting som också hänt sen 2022, att i större utsträckning i domstol, alltså under rättegången, få använda förhör som är inspelade med ljud och bild under förundersökningen även under huvudförhandlingen. Vilket då, eftersom du var inne på det tidigare är det så här: är du 16 år, ja du är fortfarande ett barn och mitt emot sitter din mamma eller pappa som du ska berätta har slagit dig. Nu har vi en större möjlighet att få spela upp de förhören trots att man har passerat 15-årsgränsen.

MARIA: Tänkte att vi skulle släppa in några frågor så här innan tiden rinner ut. Och då är mikrofonen - ja här framme!

FRÅGA 1: Jo men hejsan, jag heter Marika Haug och jobbar för stiftelsen Tryggare Sverige. Eh, jag blev lite fundersam, jag hörde er prata om det här med att vi inte vet vad som händer med de här barnen och jag undrar lite såhär, vad händer när ett barn lämnar Barnahus? Alltså, för ni pratar också om så här, ja, blir man straffad av föräldern. Jag antar att det finns en plan och att ni kanske förmedlar informationen till vårdnadshavarna, men kan ni bara utveckla det liksom, alltså hur... För det lät lite som att barnen hamnar i något vakuum och jag antar att det inte är så?

SUSANNE: Nej, jag tror vi var väldigt otydliga, utan vi vet ju vad som händer efter barnförhör och hela utredningen och socialtjänsten. Jag tror det vi menar det är sen, senare, om ett eller två, eller tre, eller fyra år. Hur blev det för det här barnet? Men, men, under utredningen och både hos polisen och socialtjänsten, då vet man absolut vad som händer med barnet. Utan det är den här uppföljningen när barnet har hunnit... ja, bli vuxen kanske, eller tonåring, eller beroende på vilken ålder. Några år senare. Det är det som det behöver kanske tittas mer på. Blev det här bra från polisen och socialtjänsten? Vad hände med barnet? Det är det.

ALEXANDRA: När jag började jobba med de här ärendena, då skulle jag säga normalläget var: barn till Barnahus för förhör, sen måste man ju ringa vårdnadshavarna, annars kommer ju barnen själva gå hem och berätta,

det blir ju ännu tokigare, kan det ju bli. Då var det mer vanligt, kanske i huvudregel, att man gick hem utan att socialtjänsten hade tagit en kontakt med familjen, utan att ha gjort en skyddsbedömning. Det är, så är det absolut inte idag. Vi har steppat upp otroligt. Precis som Susanne säger, jag har tänkt på så här, blev det bättre sen? Upphörde våldet, upphörde kränkningarna? Det är det vi inte vet. Hur upplevdes det på Barnahus? Hur var det att komma dit? Var det pest och pina eller någon lyssnade på vad jag hade och berätta. Vi får ju ingen återkoppling även om det går till åtal. Vi får en fällande dom eller inte, men vi vet inte hur, hur var det för barnet.

MARIA: Det var jättebra att vi fick det klargjort. Vi har en fråga där också.

FRÅGA 2: Ja, hej, jag heter Emma Leijnse och jag jobbar på Sydsvenskan. Jag funderade också på de här, alla barn som, just det här ni sa, ni vet inte vad som händer efteråt. Men jag antar att det som händer i en rättsprocess är helt frikopplat från de beslut socialtjänsten tar så att jag antar, man kan väl anta att många går tillbaka till familjer där socialtjänsten är inkopplade eller hur, hur ska man tänka liksom kring, ja, det som inte blev något?

STINA: De flesta går ju, det ser man redan i ärendena, att långvariga placeringar är sällsynta. Utan att socialtjänsten fortsätter att jobba med familjer. Men då gör de ändå bedömningen att barnet har det bättre än i familjen. Men, det är, det finns ingen forskning kring detta.

ALEXANDRA: Men får jag bara, en utmaning är ju alla de gångerna vi inte lyckas hålla barnförhöret inom två veckor. Det går, det drar ut på tiden, socialtjänsten ska vara klara med sin utredning inom några månader. Och när vi laggar inom rättsväsendet, då kan ju de vara klara med sin. Och vill man inte ha en insats idag, då har man rätt stora möjligheter, ja inte under ett, liksom, förtäckt hot om att - ni går väl med på att vi placerar era barn annars tar vi dem. Men under en längre tid har man ganska goda möjligheter som förälder att säga att jag behöver inget stöd, innan socialtjänsten faktiskt

kan gå in och göra saker med tvång. Så att, ja, nej, där finns det också saker att utveckla.

MARIA: Då har vi några minuter kvar, vill sista...

FRÅGA 3: Det var egentligen ingen fråga utan jag tänkte bara utveckla det stödet som finns i och med barnförhör. På Barnahus Stockholm där jag jobbar och där vi har jobbat tillsammans. Där finns det ett stöd, som är stöd just efter barnförhöret som ligger på stadsdelen, alltså socialförvaltningen. Och där går man in... det är en insats på förhörsdagen, där man går in, samlar familjen, samlar barnen och föräldrarna och gör ett hembesök samma kväll. Och hjälper barnen att återförenas med föräldrar.

MARIA: Och får jag fortsätta på Charlottes, då bara att säga det metodstödet som heter barnförhöret, finns på stiftelsen Allmänna Barnhuset och de har kurser i det här också och jobbar du ut mot socialtjänsterna så det kan vara ett tips och titta på det. De kommer nog också prata någonting om det på barnrättstorget sen, Allmänna Barnhuset. Nu måste vi börja avsluta. Stort tack till panelen och stort tack till publiken, jättespännande samtal blev det. Ja, tack!

AVSLUTANDE SPEAKER, MONICA LANDERGÅRD:

Du har lyssnat på ett avsnitt av Snacka om brott, en podd från Brottsförebyggande rådet. Det här avsnittet spelades in under ett seminarium under Almedalen 2023. I panelen medverkade Stina Holmberg, utredare vid Brå, Susanne Sommargren, polisinspektör vid Barnahus Polismyndigheten samt Alexandra Bopp, vice chefsåklagare Norrorts åklagarkammare vid Åklagarmyndigheten. Moderator var Maria von Bredow, utredare vid Brå. De rapporter och det informationsmaterial som nämnts i avsnittet hittar du på Brås webbplats [bra.se](https://www.bra.se). Sprid gärna podden till andra du tror kan vara intresserade. Tack för att du har lyssnat.